R I I G I K O H U S
KOHTUNIKE DISTSIPLINAARKOLLEEGIUM

OTSUS

Kohtuasja number	3-8-11-6-04
Otsuse kuupäev	29. november 2004. a.
Kohtukoosseis	Eesistuja riigikohtunik Lea Laarmaa, liikmed riigikohtunik Henn Jõks, riigikohtunik Peeter Vaher, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Viivi Tomson ja Tallinna Halduskohtu kohtunik Aili Maasik.
Kohtuasi	A Maakohtu kohtuniku X (sündinud 26. novembril 1952. a, kohtunikuks nimetatud 5. oktooberil 1993. a) distsiplinaarasi
Distsiplinaarsüüdistuse esitaja	Riigikohtu esimees
Asja läbivaatamise kuupäev	2. november 2004. a
Istungil osalenud isikud	A Maakohtu kohtunik X. Istungit protokollis Riigikohtu personalijuht Piret Raadom.
Resolutsioon	**1. Mõista A Maakohtu kohtunik X süüdi distsiplinaarsüüteos ja määrata talle distsiplinaarkaristuseks noomitus.** **2. Otsuse peale võib Riigikohtu üldkogule esitada kaebuse otsuse kuulutamisest alates kolmekümne päeva jooksul.** **3. Distsiplinaarkolleegiumi otsus jõustub pärast p-s 2 nimetatud tähtaja möödumist, kui kohtunik pole esitanud kaebust Riigikohtu üldkogule. Kaebuse esitamisel jõustub kolleegiumi otsus üldkogu otsuse kuulutamisest.**

I DISTSIPLINAARSÜÜDISTUS

Distsiplinaarmenetlus A Maakohtu kohtuniku X vastu algatati 27. septembril 2004. a koostatud distsiplinaarsüüdistusega.

1. Asjaolud

Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt pöördus S. Muhtarov väärteomenetluse asjas kohtuvälise menetleja otsuse peale kaebusega kohtusse, volitades end esindama OÜ Dare Consult. Kaebusele kirjutas alla OÜ Dare Consult juhatuse liige T. Rüütelmaa. Kohus võttis kaebuse vastu, määras asja kohtulikule arutamisele ning arutas asja lõpuni. Otsuse asemel väljastas kohus 29. märtsil 2004. a määruse S. Muhtarovi kaebuse käiguta jätmise kohta. Kohus leidis, et kaebusele alla kirjutanud

isikul puudusid selleks volitused. Ilmnes, et volikiri ei vastanud VTMS § 115 nõuetele. See fakt kinnitab, et kohtunik X ei täitnud oma tööülesandeid nõuetekohaselt. Ta jättis tegemata VTMS §-des 117 ja 95 ette nähtud toimingud. Vastasel juhul oleks ta puudused kõrvaldanud eelmenetluses või kohtuistungil enne asja arutamise algust. Kuna kaebus jäi käiguta, seadus selle vaidlustamist ette ei näe, jäi kaebaja õigusliku kaitseta.

2. Kokkuvõte

Riigikohtu esimees leiab järgmist. 1. VTMS § 117 lg 1 p-st 1 tulenevalt peab kohus eelmenetluses välja selgitama, kas kaebuse on esitanud selleks õigustatud isik. Väärteomenetluse seadustiku § 114 kohaselt võib kaebuse esitada menetlusosaline ja VTMS § 16 järgi on menetlusosaline menetlusalune isik või tema kaitsja. Kui kohus leidis, et kaebust ei ole esitanud kumbki isik, oleks ta pidanud VTMS § 118 lg 2 p 2 kohaselt jätma kaebuse läbi vaatamata. Kuna kohtunik seda ei teinud, pidi kohus leidma, et kaebuse on esitanud selleks õigustatud isik. 2. Kaitsja volitusi peab kohus VTMS § 95 p 2 kohaselt kontrollima kohtuistungi rakendamisel. Kohtunik ei näinud istungi rakendamisel takistust väärteoasja arutamiseks. Asjas toimus kohtulik uurimine ja kohtuvaidlus. Neile toimingutele saab järgneda vaid VTMS §-s 132 nimetatud lahend. Seega ei olnud kohtunikul õigust jätta kaebus käiguta. 3. Vastavalt VTMS § 118 lg-le 1 tuleb kaebuse käiguta jätmisel anda tähtaega puuduste kõrvaldamiseks. Väärteoasja toimikust ei nähtu, et kohus oleks kaebajale sellist tähtaega andnud. Seega ei täitnud kohtunik X oma ametikohustusi nõuetekohaselt ja pani toime distsiplinaarsüüteo.

II DISTSIPLINAARKOLLEEGIUMI ISTUNGIL UURITUD TÕENDID

Distsiplinaarsüüdistuse tõendamiseks on lisatud kaebuse esitaja S. Muhtarovi avaldus koos lisadega (15 lehel), kohtuniku seletuskiri ja kaaskiri väärteotoimikule ja väärteotoimik nr 4-271/03.

Seletuskirjas leiab kohtunik X, et kuna väärteoasjas nr 4-271/3 on määrus kaebuse käiguta jätmise kohta seadusjõus, siis on alusetu süüdistada kohtunikku selle lahendiga seoses ametikohustuste mittekohases täitmises. Kolleegiumi istungil antud seletuses leiab kohtunik X, et on eksinud järelduste tegemisel. Ta ei eksinud protsessiõiguse normi vastu, kuid on hiljem aru saanud, et jättis asja ekslikult käiguta pärast seda, kui asja menetlus kohtuistungil oli lõppenud. Kaebuse saabudes tegi konsultant kõik vajalikud toimingud. Kohtunikuna kontrollis ta need üle ning asi jäi seejärel tema menetlusse. Ta sattus segadusse sellest, et T. Rüütelmaa oli kaebusele alla kirjutatud juriidilise isiku nimel, mitte kui kaebuse esitaja kaitsja. Ta püüdis kohtuistungil küsida, kes esindaja on, kas juriidilise isiku või füüsilise isiku esindaja. Juhatuse liikmena kaebusele alla kirjutanud isik esindab juriidilist isikut. Allkirja juures oleks pidanud olema sõna "kaitsja". Kuna ta jätkuvalt kahtles kaebuse esitaja isikus, siis jättis ta pärast kohtuistungit ja poolte vaidlust kaebuse käiguta, leides, et tekkinud puudust oli võimatu kõrvaldada. Ta arvas, et sama kaebuse teksti nõudmine ainult allkirja muutmise pärast oleks "tobe". Ilmselt oleks ta saanud anda tähtaja puuduste kõrvaldamiseks, kuid ei kujutanud ette, mis vormis seda teha.

Sergei Muhtarovi avaldusest nähtub, et 11. oktoobril 2003. a kella 17.00 paiku toimus Tallinn-Narva maateel liiklusõnnetus. Teda karistati rahatrahviga. Ta pöördus õigusabi saamiseks OÜ Dare Consult poole ja volitas end esindama OÜ Dare Consult. Kohtuvälise menetleja otsuse peale kohtule esitatud kaebusele oli alla kirjutanud osaühingu juhatuse liige T. Rüütelmaa. Samas kaebuses esitati ka taotlus lubada kaitsjaks T. Rüütelmaa. A Maakohus menetles kaebust, saatis kutse nii osaühingu juhatuse liikmele kui ka kaitsja Rüütelmaale. Kohtunik X kontrollis Rüütelmaa õigusteadmiste olemasolu ja teatas, et lubab olla Rüütelmaal S. Muhtarovi kaitsja. Kui asjas oli lõppenud kohtulik vaidlus ning öeldud ka repliik, teatas kohtunik kohtuotsuse teatavaks tegemise kuupäeva. Kohtuotsuse teatavaks tegemise päeval sai kaitsja aga määruse kaebuse käiguta jätmise kohta.

Toimikus nr 4-271/03 on Sergei Muhtarovi 12. detsembril 2003. a esitatud kaebus kohtuvälise menetleja väärteoasjas nr 2440,03,007613 tehtud otsuse peale. Kaebusele on alla kirjutanud OÜ Dare Consult juhatuse liige T. Rüütelmaa. 8. jaanuaril 2004. a teatas A Maakohtu kohtunik X Ida Politseiprefektuurile S. Muhtarovi kaebuse saabumisest. 4. märtsil ja 16. märtsil 2004. a on kaebust arutatud avalikul kohtuistungil kaebuse esitaja S. Muhtarovi ja tema kaitsja T. Rüütelmaa osavõtul. 29. märtsil 2004. a on A Maakohus koosseisus kohtunik X teinud, juhindudes VTMS §-st 48, § 115 lg 1 p-st 4, § 115 lg 3 p-st 2 ja lg-st 4 ja § 191 p-st 10, määruse, millega jäeti S. Muhtarovi kaebus käiguta. Määruse kohaselt on kaebuse esitajana kaebuses märgitud S. Muhtarov, kuid alla on kirjutanud T. Rüütelmaa, kes alles kaebuses palub end lubada kaitsjaks. Kaebusele lisatud volikirjast ei nähtu, et S. Muhtarov volitab T. Rüütelmaad kaitsjana väärteoasjas osalema ja kaebusele alla kirjutama, vaid volitus on antud osaühingule. Kaebusele on alla kirjutanud OÜ Dare Consult juhatuse liige. T. Rüütelmaal aga volitused esineda kaitsjana väärteomenetluses esitatud volituse järgi puuduvad. Kuna kaebusele on alla kirjutanud volituseta isik, siis jättis kohus kaebuse käiguta.

III DISTSIPLINAARKOLLEEGIUMI SEISUKOHT

Kohtute seaduse § 87 lg 2 kohaselt on kohtuniku distsiplinaarsüütegu ka kohtuniku selline süüline tegu, mis seisneb ametikohustuste mittekohases täitmises. Kohtuniku distsiplinaarsüüteoks võib olla ka protsessiõiguse normi ilmselge rikkumine, millega kaasnes isiku põhiõiguste rikkumine. Samas peab kohtuniku sõltumatuse tagamiseks olema välistatud tema distsiplinaarne mõjutamine selle eest, et ta tõlgendab seadust oma siseveendumuse kohaselt ja erinevalt ükskõik kelle arusaamast. Seega ei lahendata distsiplinaarmenetluses reeglina menetlusõiguslikke küsimusi.

Järelikult on asjas oluline, kas X rikkus ilmselgelt protsessiõiguse normi ja kas see rikkumine põhjustas kaebaja põhiõiguste rikkumise. Toimiku (lk-d 7, 41 ja 43) järgi täitis kohtunik VTMS § 95 p 2 nõude. Kohtunik kontrollis volikirja, milles oli kirjas, et S. Muhtarov volitab ennast tsiviil-, haldus-, kriminaal-, täitev-, riigivalitsemis- ja kohalike omavalitsuste asjades täielikult esindama OÜ Dare Consult. See, et loetelus puudus sõna "väärtegu" ning kohtunik lubas kaebaja kaitsjana esineda T. Rüütelmaal, on eksimus. Arvestades kohtuniku töökoormust ja volikirja sõnastust, ei saa seda aga lugeda selliseks hooletuseks, mis toob kaasa distsiplinaarvastutuse.

Kohtunik menetles asja, seega leidis, et kaebuse on esitanud selleks õigustatud isik. Ka viibis kaebaja ise kohtuistungil. Kuna distsiplinaarmenetluses ei toimu

menetlusõiguslike küsimuste lahendamist, siis ei pea kolleegium vajalikuks hinnata, kas kohtunik X oleks pidanud S. Muhtarovi kaebuse menetlemisel jätma kaebuse läbi vaatamata või käiguta ja kas ta võis seda teha ka pärast kohtulikku uurimist ja kohtuvaidlust.

Uuritud tõendite alusel leidis distsiplinaarkolleegium, et kohtunik X ei täitnud oma ametikohustusi nõuetekohaselt ja pani toime distsiplinaarsüüteo, jättes VTMS § 118 lg 1 alusel kaebuse käiguta ilma, et ta oleks andnud kaebajale tähtaega puuduste kõrvaldamiseks. Vastavalt VTMS 118 lg-le 1 on kohtunikul õigus jätta kaebus käiguta eelmenetluses. Kui kaebus ei vasta väärteomenetluse seadustiku § 115 nõuetele, siis teeb maa- või linnakohtunik VTMS § 118 lg 1 kohaselt selle käiguta jätmise kohta määruse ning annab kaebuse esitajale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Seega jättis kohtunik X täitmata VTMS § 118 lg-s 1 üheselt sätestatud nõude ja rikkus ilmselgelt menetlusnormi.

Kuna seadus selle määruse vaidlustamist ette ei näe, siis jäi kaebaja kohtuniku ametikohustuste mittekohase täitmise tõttu õigusliku kaitseta. Sellist kohtuniku ametikohustuste mittekohast täitmist tuleb kaasnenud tagajärje tõttu pidada distsiplinaarsüüteoks.

Distsiplinaarkaristuse määramisel arvestab distsiplinaarkolleegium asjaolu, et X on kohtunikuna töötanud alates 1993. a ja varem teda karistatud ei ole.

Eeltoodu alusel ja juhindudes kohtute seaduse §-st 87, § 88 lg 1 p-st 1 ning § 97 lg-test 1, 3, 4 distsiplinaarkolleegium leiab, et A Maakohtu kohtunik X tuleb distsiplinaarsüüteos süüdi mõista ja karistada teda noomitusega.

Henn Jõks Lea Laarmaa Peeter Vaher

Viivi Tomson Aili Maasik